

LAKIALOITE 95/2009 vp

Laki kuntalain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Kunnallisella vanhusneuvostolla tarkoitetaan ikäihmisten, kunnan viranomaisten, vanhus- ja eläkeläisjärjestöjen sekä muiden ikäihmisten parissa toimivien yhteistyöelintä. Vanhusneuvosto toimii 326 kunnassa vuoden 2008 tietojen mukaan. Koko maan 65 vuotta täyttäneestä väestöstä 93 % asuu kunnissa, joissa on vanhusneuvosto. Ensimmäiset vanhusneuvostot perustettiin vuonna 1996.

Ikäihmisten ja eläkeläisten vaikutusmahdollisuudet ja heidän mielipiteidensä kuuleminen on tärkeää. Vanhusneuvostot voivat tehdä esityksiä ja aloitteita sekä antaa lausuntoja asioissa, joilla on merkitystä ikäihmisten elämän ja selviytymisen kannalta. Vanhusneuvostot ovat hyväksi koettu väylä ikäihmisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi ja ikäihmisten tarpeiden paremmaksi huomioimiseksi kunnissa. Samalla sitä kautta on myös mahdollista saada ikäihmisillä oleva tietotaito ja osaaminen kunnallisen päätöksenteon käyttöön.

Vanhusneuvostot osallistuvat esimerkiksi ikääntymispoliittisen strategian laatimiseen ja seuraavat strategian toteutumista kunnassa sekä ovat mukana kehittämishankkeissa. Vanhusneuvostot ovat tehneet aloitteita ja antaneet lausuntoja muun muassa sosiaali- ja terveyspalveluihin, asumiseen ja elinympäristöön sekä liikuntaan ja virkistystoimintaan liittyvissä kysymyksissä. Vanhusneuvostojen edustajalle voidaan

myöntää myös puhe- ja läsnäolo-oikeus esimerkiksi lautakuntien kokouksiin.

Vanhusneuvostot ovat osallistuneet paikkakunnalla kaikille avoimien vanhusfoorumien, luontotilaisuuksien ja muiden tapahtumien järjestämiseen. Vanhusneuvoston jäsenet ovat osallistuneet ikäihmisten palveluoppaiden ja tapahtumakalenterien tekoon. Vanhusneuvostot ovat tiedottaneet omasta toiminnastaan sekä käynnistäneet keskustelua ikäihmisiä kiinnostavista asioista tiedotusvälineissä.

Vanhusneuvoston asettaminen on ollut kunnille vapaaehtoista. Kun vanhusneuvoston asemasta ei ole säädetty lainsäädännössä, organisointi on kunnan vapaasti harkittavissa. Yleensä kunnissa vanhusneuvostolle on hyväksytty toimintasääntö, jossa määritellään vanhusneuvoston tehtävät ja kokoonpano. Vanhusneuvosto laatii myös toimintasuunnitelman seuraavalle vuodelle sekä antaa toimintakertomuksen edellisen vuoden toiminnasta. Koska vanhusneuvostoista ei ole säädetty lailla, niitä ei ole myöskään perustettu kaikissa kunnissa. Tämä tuo omalta osaltaan eriarvoisuutta ikäihmisten vaikutusmahdollisuuksien osalta eri kuntien välille.

Yleensä kunnanhallitus asettaa ja valitsee vanhusneuvostot. Vanhusneuvostoon kuuluu eläkeläis- ja muiden järjestöjen edustajia sekä kunnan luottamushenkilöitä ja työntekijöitä eri toimialoilta. Puheenjohtajana vanhusneuvostossa on useimmiten eläkeläisjärjestön edustaja ja

sihteerinä kunnan työntekijä. Kun kysymys on kunnan toiminnasta, kunta vastaa myös toiminnan rahoituksesta. Toimintaan varattu määräraha kattaa yleensä toiminnasta aiheutuvat kulut ja ainakin jäsenten kokouspalkkiot ja matkakulut.

Vanhusneuvostoista tuleekin säätää lailla, jotta ne saadaan kaikkiin kuntiin Suomessa. Samalla tulee huolehtia, että niiden kautta syntyy myös todellisia vaikutusmahdollisuuksia eikä toiminta jää vain keskustelu- ja yhteistyöfoorumin kaltaiseksi. Kaikissa Pohjoismaissa vanhusneuvostojen toiminta on neuvoa-antava, eli vanhusneuvosto ei ole varsinainen päätöksentekaelin. Vaikka näin on, tulee kuitenkin toiminnan tuloksellisuuden ja mielekkyyden kannalta vanhusneuvostolle tarjota aitoja vaikutusmahdollisuuksia. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että vanhusneuvoston laatimat aloitteet yms. käsitellään asianmukaisella tavalla ja niihin annetaan myös vastaus.

Eläkeläisten ja ikäihmisten on mahdollisuus asettua myös ehdokkaaksi varsinaisissa kunnallisvaaleissa, mikäli he haluavat ja kunto sen mahdollistaa. On kuitenkin tärkeää, että viralli-

sen kunnallispolitiikan lisäksi on myös mahdollisuuksia ottaa kansalaisjärjestöt ja niiden kautta ohjautuva aktiivisuus huomioon ja käyttöön kunnallisessa päätöksenteossa. Iäkkäiden määrä on usein myös vähäinen kunnanvaltuustoissa. Tätä varten tarvitaan vanhusneuvostoja. Eläkeläisjärjestöt ovat toivoneet vanhusneuvoston laakisäateistämistä. Tämä viesti tuli ainakin Hämeen eläkeläisjärjestöjen yhteistyöverkoston EETUn kokouksessa selkeästi esiin. Lain valmisteluun onkin syytä ottaa eläkeläisjärjestöt ja ikäihmisten asioiden parissa toimivat muut järjestöt aktiivisesti mukaan.

Ehdotamme kuntalakia muutettavaksi siten, että kuntalain 27 §:ää, jossa säädetään kunnanvaltuuston velvollisuudesta huolehtia kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista, täydennetään vanhusneuvostoa koskevilla säännöksillä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

kuntalain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun kuntalain (365/1995) 27 §:ään uusi 3 ja 4 momentti seuraavasti:

27 §

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Ikäihmisten vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi on kunnanhallituksen asetettava kunnallinen vanhusneuvosto, johon se valitsee jäsenet. Vanhusneuvostoissa on oltava ikäihmisten palvelujen käyttäjien edustus sekä vanhus- ja eläkeläisjärjestöjen, kunnan luottamushenkilöi-

den ja vanhustyötä tekevien työntekijöiden edustus. Kunta vastaa myös vanhusneuvostojen toiminnasta aiheutuneista kuluista.

Vanhusneuvostoille on järjestettävä mahdollisuus osallistua ikäihmisiä koskevien paikallisten ja alueellisten asioiden käsittelyyn sekä kunnan ikääntymispoliittisen strategian laadintaan. Vanhusneuvostoja on kuultava ikäihmisiä koskevista asioista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 2009

Satu Taiveaho /sd
Jouko Skinnari /sd
Marjaana Koskinen /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd
Päivi Räsänen /kd
Risto Autio /kesk
Tarja Filatov /sd
Eero Heinäluoma /sd
Hannakaisa Heikkinen /kesk
Valto Koski /sd
Rakel Hiltunen /sd
Raimo Piirainen /sd
Unto Valpas /vas

Pia Viitanen /sd
Krista Kiuru /sd
Timo Heinonen /kok
Kirsi Ojansuu /vihr
Anneli Kiljunen /sd
Erkki Virtanen /vas
Marko Asell /sd
Merja Kuusisto /sd
Merja Kyllönen /vas
Pauliina Viitamies /sd
Raimo Vistbacka /ps
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Oiva Kaltiokumpu /kesk